

KONPETENTZIA SOZIAL ETA ZIBIKOA

BALIO SOZIAL ETA ZIBIKOAK | 172

ETAPAKO HELBURUAK

Honako hauek dira Balio Sozial eta Zibikoak arloko etapako helburuak:

1. Norberaren nortasuna, ezaugarriak eta esperientziak ezagutu eta finkatzea bere pribatutasun-espazioan, besteen nortasuna errespetatzea eta autoestimua garatzea, nork bere bizitza eta talde-bizitza baikortasunez bizitzeko.
2. Nork bere balio-sistema eratzea, oinarri-oinarrizkoa bada ere, bizitza-proiektua hartan oinarritzeko. Horretarako, arrazionaltasuna, autorregulazio emozionala eta enpatia erabiliko dira, egoerei buruzko iritzi moralak autonomia eta objektibotasun nahikoaz emateko.
3. Autonomiaz eta arduraz jokatzeko eguneroko bizitzan, talde-harremanetan, ikasgelan, ikastetxean eta ingurune hurbilean, eta komunikazio- eta gizarte-trebetasunak erabiltzea gizartearen erlazionatzeko, haren parte izanik.
4. Herritarrak antolatzeke eta gizartearen parte hartzeke zer modu dauden jakitea, batez ere Euskal Herrian, erreferentziazko talde hurbilenetan parte hartzea (familian, eskolan, auzoan, herrian), eta norberaren ekarpenak eta besteenak aintzat hartzea, besteekin konpartitu eta elkarlanean aritzeko.
5. Bizikidetzako arauak proposatu, egin eta errespetatzea, eta elkarriketa eta bitartekotza erabiltzea gatazkak eraldatzeko, guztien artean ingurune atsegin iraunkor bat sortzeko.
6. Generoa, jatorria, etnia, sinesmenak, desberdintasun sozial eta pertsonalak, orientazio afektibo-sexualak edo beste edozein motatakoak direla-eta sortutako gatazkak identifikatu eta aztertzea, giza eskubideetan oinarritutako elkarbizitza bidezkoa eta berdintasunezkoa eragozten duten jarrerak arbuizatzeko.
7. Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalak, Haurren eskubideen Konbentzioak eta Estatuko eta EAEko legeriak jasotako eskubideak eta betebeharrak zein diren jakin, bere gain hartu eta babestea, haien oinarri diren balioak identifikatzea, berdintasunezko jarrera sustatzea, diskriminazioa dakarten estereotipoak, aurreiritziak eta rolak arbuizatzeko, eta, bereziki, emakumei eragiten dietenak, jendearen eta taldeen portaeren balioespen etikoa egiteko irizpidetzat hartzeko.
8. Ingurumenaren egoeraz jabetzea, kontsumo osasuntsua eta arduratsua egiteko jarrera izatea eta ingurune hurbila errespetatu eta zaintzea (gainerakoak zaindu eta errespetatzea barne, bide-hezkuntzaren bidez), hura kudeatzen arduraz parte hartzeko.

EDUKI MULTZOEN EZAUGARRIAK

Edukiak harremanen gunean biltzen dira lehen zikloan ("Pertsonaren nortasuna eta duintasuna" eta "Elkar ulertzea eta errespetua pertsonen arteko harremanetan") eta gune sozialean bigarren zikloan ("Bizikidetzeta eta gizarte-balioak"). Horrez gain, curriculumaren gainerakoan bezala, oinarrikoak diren zehar kompetentziekin lotutako multzo bat dago, zehar-kompetentziak lortzeko baliabideak, alegia.

Planteamenduaren oinarria haurren eboluzio-logikoa da. Norberaren errealitatea bestearen aurkikuntzaren harreman dinamikoan garatzen dela onartuta ere, niari erreparatzen zaio batez ere, eta niak pisu handiagoa du garapen-fase horretan. Horregatik, dimentsio pertsonala eta soziala didaktikoki bereizten dira zikloen arabera, nahiz eta, ikus daitekeenez, etengabeko elkarrekintzan helden zaien, eta ez bakarka. Eta edukiak irekiak izateko, mugak ez adierazteko arrazoi bat ere bada, besteak beste. Horren helburua da zenbait egoerataraz egokitu ahal izatea. Adierazpenezkoek erreferentzia irekiak dituzte, oro har, irakasleak berak zehatz ditzan. Prozedurazkoek eta jarrerazkoek, hurrenez hurren, erreferente operatiboak eta balioespenezkoak dituzte, irekiak, bide batetik baino gehiagotatik lortu ahal izateko. Badira beste arrazoi batzuk ere: ikuspegi inklusiboa eta kompetentzien ikuspegiak nagusitasuna izatea, hau da, edukiak baliabide malguak izatea ikasleek kompetentziak eskuratu ahal izateko.

Asko daude, izan, baina kontuan eduki behar da elkarrekin lotuta daudela eta atazetan guztiak batera landuko direla.

Gainerakoan, agerikoa da ikasgai honen oinarria jarrerekin eta prozedurekin lotutako edukiak direla, ikasleek jarrera zibiko-sozialak izan ditzaten. Eta askoz ere gehiago zehatz daitekeenez, hots, norbanakoen ezaugarriei eta testuinguruari erraz egoki dakizkiekeenez, lorpenari buruzko interpretazio-tarte zabala ere badago. Baina horrek ez du ahultasuna adierazten, aniztasunari ikuspegi inklusibo batetik heltzeko aukera paregabea baizik.

LEHEN HEZKUNTZAKO 1. ZIKLOKO EDUKIAK

1. MULTZOA: Eduki komunak

A. Arlo eta ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-kompetentziekin lotutako edukiak.

Eduki multzo honetako prozedura eta jarreraren xede dira:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (konparatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburbiltzea), buruz ikastea eta azaltzea (deskribatzea, definizioak eta laburpenak egitea, azalpenak ematea, etab.).
- Informazioa balioestea eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Harremanak eta komunikazioa lantzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea.
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzezkoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide moralak erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA: Pertsonaren nortasuna eta duintasuna

- Nortasun pertsonala: ezaugarri fisikoak, kulturalak eta sozialak.
- Duintasun pertsonala. Norberaren kontzeptua eta norberaren balioespena.
- Bizi-proiektua ulertzeko moduak. Muga eta eragozpen pertsonalak, familiakoak, sozialak eta lanekoak.
- Asertibitatea eta pertsonen arteko harremanetan duen ahalmen positiboa.
- Erabaki asertiboak hartzeko estrategiak.
- Sorkuntza-estrategiak. Alboko pentsamendua.
- Sentimenduak eta emozioak. Identifikazio eta adierazpen positiboa.
- Enpatia.
- Teknika kognitiboak. Aplikazioa.

- Implikazioa gure bizi-ingurunean. Alderdi praktiko eta etikoak.
- Ekimen pribatua eta ekimen publikoa.
- Taldean lan egiteko arauak.
- Talde-lanaren bidezko garapena.
- Lanaren inguruko konpromiso argudiatuak adostea.
- Ikasketa- eta familia-eremuko konpromiso pertsonalari lotutako arazoak taldean konpontzea.
- Norberaren eta besteen dohainak eta mugak onartzea.
- Besteen bizi-proiektuak errespetatzea.
- Pertsona gisa duen duintasunarekiko errespetua eskatzeko prestasuna.
- Asertibitatea positiboki balioestea.
- Teknika kognitiboan balioespen positiboa.
- Erantzukizun-sena eta ahalegin pertsonala eskolako lanak egitean.
- Autonomia arduratsua agindutako zereginak egitean, arauak betetzean eta erabakiak hartzean, eta norberaren ekintzen ondorioak bere gain hartzea.
- Ekimen pertsonalaren (ekintzaitzaren) balioespen positiboa.
- Hobetzeko grina hainbat motatako eskolako lanak egitean.

3. MULTZOA: Elkar ulertzea eta errespetua pertsonen arteko harremanetan.

- Komunikazioa. Faktore indartzaileak eta distortsioa eragiten dutenak.
- Aurreiritzia.
- Komunikazio-trebetasunak eta generoen arteko desberdintasunak.
- Asertibitatea lortzeko modua.
- Oreka pertsonen arteko harremanetan (harreman arinak eta hainbat interes eta ikuspegi uztartuko dituztenak), eta kultura desberdinen bizikidetzeta eta integrazioa.
- Besteen mezuak (hezitzaile, guraso, ikaskide eta adiskideenak) interes eta errespetuarekin entzuteko prestasuna.
- Pertsona, balio eta kultura desberdinak esanbidez estimatzea.
- Inguruneke pertsona hurbilekin elkarriketarako harreman irekia izatea.
- Talde-lana norberaren lan gisa bere gain hartzea.
- Bidezko eta berdintasunezko harremanak.
- Erantzukizuna eta elkartasuna taldean lan egitean edo beste zeregin kolektibo batzuetan.
- Duintasuna eta desberdintasunerako eskubidea babesteko konpromisoa.

LEHEN HEZKUNTZAKO 2. ZIKLOKO EDUKIAK

1. MULTZOA: Eduki komunak

Arlo eta ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-kompetentziekin lotutako edukiak.

Eduki multzo honetako prozedura eta jarreraren xede dira:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (konparatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburbiltzea), buruz ikastea eta azaltzea (deskribatzea, definizioak eta laburpenak egitea, azalpenak ematea, etab.).
- Informazioa balioestea eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Harremanak eta komunikazioa lantzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea.
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzezkoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA: Bizikidetzeta eta gizarte-balioak

- Giza Eskubideak elkar bizitzarako markoa
 - Balio unibertsalak: Giza Eskubideak. Hurren eskubideak. Euskal Autonomia Erkidegoko araudia.
 - Giza Eskubideen zuzendaritza Euskal Autonomia Erkidegoan.
 - Giza Eskubideen urraketa Euskal Autonomia Erkidegoan.
 - Arartekoa. Guztion eskubideak bermatzeko.
 - Berdintasuna eragiteko eta genero-indarkeriari aurre egiteko erakundeak: Emakunde eta Eusko Jaurlaritzako Sailak, foru diputazioak, udaletxeak, emakumeen era askotariko elkarteak.
 - Lekuan-lekuko berdintasunaren aldeko eta emakumeen aurkako ekimenak.
 - Eskubideen urraketa: zergatik ez diren betetzen eskubide unibertsalak.
 - Giza eskubideak esanbidez onartzea.

- Adierazpen eta iritzi askerako eskubideak eta pentsamendu-, kontzientzia- eta erlijio-askatasuna esanbidez onartzea.
- Eskola-jazarpena ikaslearen inguruan eta EAEn. Datuak eta aurre egiteko protokoloak.
- Diskriminazio eta bidegabekeria soziala esanbidez baztertzea.
- Haurren eskubideak positiboki onartzea.
- Gizon eta emahumeen arteko beerdintasuna esanbidez onartzea.
- Euskal Autonomia Erkidegoko emakumeen kontrako indarkeriari buruzko datuak.
- Egoerarik ahulenean dauden herriekiko eta, bereziki, barne-askatasunen zapalkuntzaren edo nazioarteko bidegabeko harreman ekonomikoen biktima direnekiko elkartasuna.
- Gizarteko kiderik ahulenekiko elkartasuna: gaixoak, adinekoak, langabeak, tratu txarrak jasaten dituztenak eta abar.
- Pribatasunerako eskubidea
 - Datuen pribatutasunerako eskubidea.
 - Segurtasun-protokoloa Internet erabiltzean.
 - Sarearen bidezko jardunbide iraingarriak eta jazarpen-jardunbideak esanbidez baztertzea.
 - Informazioaren eta publizitatearen manipulazio-kasuen azterketa kritikoa.
- Elkarbizitzarako balio sozialak
 - Gizarte-balio aitortuak, balio nagusiak eta giza eskubideak.
 - Erantzukizun pertsonala eta soziala.
 - Altruismoa/Elkartasuna versus individualismoa.
 - Demokrazia. EAEko antolaketa: udalak, foru aldundiak, parlamentua. Autonomia Estatutua.
 - Demokrazia. Euskal Herriko herritarren parte-hartzea. Horretarako dauden bideak.
 - Alderdi publikoa eta alderdi pribatua. Lankidetzak komuna gastu komunetan.
 - Ikastetxeko bizitza demokratikoan parte hartzea.
 - Zerbitzu publikoen balioespen positiboa.
 - Zergen bidezko kontribuzioa betebeharrak demokratiko gisa bere gain hartzea.
 - Lankidetzaren garrantzia euskal gizartean.
 - Lankidetzak komuna gastu komunetan. Zerga-sistema. Kontzertu ekonomikoa.
- Garapen jasagarria elkarbizitzara baldintza
 - Garapen jasagarria. Agenda 21 programa EAEn.
 - Bizi den ingurunean eta irteera eta txangoetan natura eta ingurumena zaintzea, eta herritarren kanpainetan laguntzea.
 - Hainbat motatako baliabide naturalak erabiltzean ohitura kontserbazionistak hartzea.
 - Baliabide naturalak gizakien egungo eta etorkizuneko ondare komun gisa balioestea.
- Elkarbizitzarako prozedurak eta jarrerak
 - Antolakuntza eta Jarduera Araudia (AJA): ikastetxea, eskubide eta betebeharrak bermatzen dituen ingurunea.
 - Hainbat egoerari (egoera pertsonala, akademikoa, lanekoa, soziala) lotutako kasu errealen bilaketa eta azterketa kritikoa, taldean.
 - Dilema moralen kasu praktikoak. Taldean ebaztea.
 - Gizarte-balioen azterketa kritikoa.

- Egoera polemiko eta eztabaidatueta hainbat ikuspegi eta perspektiba kontuan hartzeko prestasuna.
- Gatazkei elkarrizketan oinarritutako prozedura demokratikoekin aurre egiteko prestasuna agertzea, ekimen konstruktiboekitea eta beste batzuen ekimenak eztabaidarako onartzea.
- Harreman pertsonal eta politikoetan gatazkek ebazteko indarraren erabilera esanbidez baztertzea.
- Erresilientzia agertzea.

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK ETA LORPEN-ADIERAZLEAK

1. Bere nortasuna bereiztea, duintasunean eta bere buruarekiko eta ikaskideekiko errespetuan oinarritutako estilo bat finkatuz.
2. Bere ahalmena garatzea, banakako eta taldeko arrakasta lortzen ahaleginduta, interakzio positiboen bidez eta bere buruaren irudi errealista eta onargarria izanik.
3. Erabakiak autonomiaz, sormenez, hausnartuta eta arduraz hartzea, zailtasunei aurre egin eta frustrazioak eta arazoekiko sentimendu negatiboak gainditzeko.
4. Emozioak eta jarrerak erregulatzea eta bizitzan aukeratutako helburuetara bideratzea.
5. Pentsamendu eraginkorra eta autonomia egituratzea, eta informazioa bildu eta ulertzea, inguratzen duen errealitateaz zenbait ikuspegitatik hausnartzeko, eta informazioa abiapuntu hartuta, errealitatea hobetzeko.
6. Autonomia eta ekiteko gaitasuna garatzea, lorpen pertsonala lortzeko eta guztien ongiuz arduratzeko.
7. Eguneroko bizitzan eta taldeko harremanetan autonomiaz, arduraz eta enpatiaz komunikatzea, adieraztea eta jardutea, komunikazioa galarazten duten faktoreak gaindituz.
8. Asertibitatea baliatzea.
9. Beste pertsona batzuekin elkarrizketak izatea eta beroiekin pentsamendu partekatuak sortzea, argudio sendoak eraikitzeko.
10. Errespetuz eta malgutasunez jardutea eta bestelako iritziak ulertu eta onartzea.
11. Irizpide kritikoz aztertzea gizarte-aurreiritzien ondorioak, eta aurreiritziek sorrarazten dituzten arazoez eta aurreiritziak jasaten dituzten pertsonengan dituzten ondorioen gainean hausnartzea.
12. Talde-giroa hobetzen laguntzea, lankidetzan jardutea eta errespetuzko harremanak lantzea.
13. Arazoak elkarlanaren bidez konpontzea, jarrera irekia izanda eta ikuspegiak eta sentimenduak konpartituta.
14. Bizikidetzaren arauak proposatzea, eratzeta eta betetzea, eta elkarrizketa eta bitartekotza baliatzea gatazkak eraldatzeko.
15. Diskurtsoan eta jarreran gizarte-erantzukizuna eta -elkartasuna eta justizia soziala barnertzea, hausnartzeko, laburbiltzeko eta egituratzeko gaitasunak erabiliz.
16. Dilema moralak ebaztea, kultura-desberdintasunak eta bestelako desberdintasunak hautemateko.
17. Balio-sistema propioa eratzeta, ikaslearen eskubideak eta betebeharrak bere eginez, judizio moralak eginez, eta dilema moralak ebartziz, kasu praktikoen bidez.
18. Eskubide-berdintasunaren aldarrikapena errespetatzea, inor ez diskriminatzea bere jaiotzarengatik, arrazarengatik, generoarengatik, orientazio afektibo-sexualarengatik, erlijioarengatik, iritziarengatik edo beste edozein ezaugarri pertsonal edo sozialarengatik, eta ikuspegi horrekin jokatzeta gizartean.
19. Adierazpen- eta iritzi-askatasunerako eta pentsamendu-, kontzientzia- eta erlijio-askatasunerako eskubideak babestea ezinbestekoa dela adieraztea, eta horien gaineko azterketa- eta laburpen-lanak egitea.
20. Haurren eskubideak zer garrantzitsuak diren jakitea, egoera errealak aztertzea, eta gizartean nesken eta mutilen arteko eskubide-berdintasuna errespetatzea.

21. Gogoz parte hartzea gizartean eta gizonen eta emakumeen eskubide-berdintasuna eta ardura partekatuak balioestea.
22. Gizonek eta emakumeek eskubide berberak dituztela eta etxeko lanetan eta familiaren zaintzan ardura bera dutela balioestea, eskubide eta ardura horiek betetzea, eta horiek guztiak hausnarketa eginez, laburtuz eta egituratuz arrazoitzea.
23. Balio-sistema propioa eratzea, besteren aukerak errespetatzen dituen, eta eskubide unibertsaletan oinarritutako judizio moralak egitea.
24. Demokraziaren ezaugarri bereizgarriak ezagutzea eta adieraztea, eta balio zibikoek euskal gizarte demokratikoan zer-nolako garrantzia duten jakitea.
25. Natura-ondasunak arduraz erabiltzea eta ingurumenaren kontserbazioan laguntzea, gertaerak ulertuz eta interpretatuz, arrazoiak aztertuz eta ondorioak aurreikusiz.
26. Teknologia berriak eta haiek informaziorako eta jakintzarako duten ahalmena erabiltzea, ingurune seguruetan balio sozial eta zibikoak garatzeko.

LEHEN HEZKUNTZAKO 1. ZIKLOA

1. Bere nortasuna bereiztea, duintasunean eta bere buruarekiko eta ikaskideekiko errespetuan oinarritutako estilo bat finkatuz.
 - Duintasunaren eta errespetuaren balioa azaltzen du.
 - Bere buruarekiko eta gainerakoekiko errespetuaren zentzua arrazoitzen du.
 - Duintasunez eta errespetuz dihardu.
 - Bere nortasunaren ezaugarri bereizgarriak ezagutzen eta bere gain hartzen ditu, eta asertibitatez agertzen ditu.
 - Bere estilo pertsonalaren ikuspegi positiboa adierazten du, eta bere buruaz egiten duen irudikapena eta gainerakoek adierazten duten irudia integratzen ditu.
 - Hitzeko eta hitzik gabeko hizkuntza orekatu eta errespetuzkoa erabiltzen du komunikatzeko.
2. Bere ahalmena garatzea, banakako eta taldeko arrakasta lortzen ahaleginduta, interakzio positiboaren bidez eta bere buruaren irudi errealista eta onargarria izanik.
 - Taldean lan egiten du, eta ahalegin individuala eta kolektiboa balioesten du helburuak lortzeko.
 - Lankidetzan dituen erantzukizunak bere gain hartzeko arrazoiak azaltzen ditu.
 - Konfiantza sortzen du besteengan, eta zereginen betetzearen autoebaluazio arduratsua egiten du.
 - Bere dohainen eta mugen ikuspegi positiboa adierazten du hitzez.
 - Bakarkako eta taldeko zereginak egiten saiatzen da, eta saiatzera animatzen du.
3. Erabakiak autonomiaz, sormenez, hausnartuta eta arduraz hartzea, zailtasunei aurre egin eta frustrazioak eta arazoekiko sentimendu negatiboak gainditzeko.
 - Sorkuntza-teknikak erabiltzen ditu arazoak aztertzean eta jarduteko proposamenak planteatzean.
 - Ekintza positiboko proposamen integratzaileak eta orekatuak planteatzen ditu.
 - Bere erabakien ondorioak neurtzen ditu.
 - Erabakiak hartzen ditu egoera konplexu eta/edo gatazkatsuetan.
 - Errespetuzko eta elkartasunezko portaerak agertzen ditu erabakiak hartzeko beste batzuekin elkarreragiten duenean.
 - Neurritasuna eta oreka agertzen du taldeko eztabaidetan.
4. Emozioak eta jarrerak erregulatzea eta bizitzan aukeratutako helburuetara bideratzea.
 - Autokontrola aplikatzen du erabakiak hartzean, negoziatzean eta gatazkak konpontzean.
 - Bere emozioak behar bezala ezagutzen eta identifikatzen ditu.
 - Bere sentimenduak, premiak eta eskubideak adierazten ditu, eta, aldi berean, besteenak errespetatzen ditu lankidetzaz-jardueretan.
 - Bere sentimenduei erantzuten dieten helburu batzuk identifikatzen ditu, funtsean bederen.
5. Pentsamendu eraginkorra eta autonomoa egituratzea, eta informazioa biltzea eta ulertzea, inguratzen duen errealitateaz zenbait ikuspegitatik hausnartzeko, eta informazioa abiapuntu hartuta, errealitatea hobetzeko.
 - Bere pentsamenduei buruzko gogoeta egiten du eta haiek laburbiltzen eta egituratzen ditu bere adinari dagokion mailan.
 - Informazioa garrantziaren arabera sailkatu eta balioesteko irizpideak erabiltzen ditu.
 - Berregituratze kognitiboko estrategiak erabiltzen ditu.

- Berregituratze kognitiboaren eta erresilientziaren balioa deskribatzen du.
 - Nolabaiteko erresilientzia-maila agertzen du zailtasunen aurrean.
6. Autonomia eta ekiteko gaitasuna lantzea, lorpen pertsonala lortzeko eta guztien ongiuz arduratzeko.
- Segurtasunez eta motibazioz hartzen du parte eskolako problemak ebaztean.
 - Sormenezko proposamenak egiten ditu, eta bere konpetentziak erabiltzen ditu gizarte-balioei lotutako proiektuei ekiteko.
 - Arazo sozialak eta zibikoak identifikatzen eta zehazten ditu, eta eraginkorrak izan daitezkeen konponbideak ezartzen ditu.
 - Bere erabakien eta ekintzen eraginkortasun-maila ebaluatzen du.
 - Zeregin kolektiboak bere gain hartzen ditu, eta arrakasta lortzera bideratzen ditu.
7. Autonomiaz, arduraz eta enpatiaz jokatzeko, komunikazioa galarazten duten faktoreak gaindituz, eguneroko bizitzan eta taldeko harremanetan komunikatu, adierazi eta jarduteko.
- Iritziak, sentimenduak eta emozioak garbi eta koherentziaz adierazten ditu.
 - Hitzeko eta hitzik gabeko komunikazioaren elementuak egokiro eta sentimenduekin bat etorri erabiltzen ditu.
 - Hitzeko eta hitzik gabeko komunikazioaren trebetasunak erabiltzen ditu (aktiboki entzutea, bestearen lekuan jartzea, beste ikuspuntu batzuk errespetatzea), eta sentimenduak eta ideiak errespetuz komunikatzen ditu.
 - Eguneroko egoeretan (bere buruarekin, familiarekin, ikastetxean edota lagunekin) dituen sentimendu positiboak eta negatiboak identifikatzen ditu.
 - Entzuten duena interpretatuz eta hari zentzua emanez hitz egiten du.
 - Taldeko proiektuetan laguntzen du aktiboki entzunez, beste pertsonetikiko interesa erakutsiz eta gauzak adierazteko motibatuta jarraitzen lagunduz.
 - Hainbat egoeratan komunikazioa blokeatzen duten elementuak ezagutzen ditu.
 - Enpatiaz elkarreragiten du.
 - Hainbat gizarte-trebetasun erabiltzen ditu.
8. Asertibitatea baliatzea.
- Modu irekian adierazten ditu bere ideiak eta iritziak.
 - Jarrera pertsonalak neurri eta errespetuz defendatzen ditu.
 - Hizkuntza positiboa erabiltzen du.
 - Errespetuz berresten du bere burua.
9. Beste pertsona batzuekin elkarrizketak izatea eta beroiekin pentsamendu partekatuak sortzea, argudio sendoak eraikitzeko.
- Gainerakoen adierazpenak ondorioztatzen ditu, eta zentzu egokia ematen die.
 - Entzute aktiboko estrategiak behar bezala erabiltzen ditu: argitzea, parafraseatzea, laburbiltzea, berregituratzea, sentimenduak islatzea.
 - Hainbat ideia eta iritzi erlazionatzen ditu haien alderdi komunak aurkitzeko.
 - Ikaskideen argudioak onartzen ditu, eta bere diskurtsoan txertatzen ditu.
 - Akordioak lortzen ditu elkarrizketaren bidez eta bere iritziarekin bat ez datozen elementuak onartuz.
10. Errespetuz eta malgutasunez jokatzeko eta bestelako iritziak ulertzeko eta onartzeko.
- Izateko eta jarduteko era desberdinak identifikatzen ditu.

- Izateko eta jarduteko era desberdinen oinarriko elementuak identifikatzen ditu.
 - Desberdintasun indibidualak errespetatzen eta onartzen ditu, eta aurreiritzirik gabe jartzen da harremanetan ikaskideekin.
 - Beste pertsona batzuen dohainak balioesten ditu.
 - Kultura-desberdintasunak positiboki estimatzen ditu.
11. Irizpide kritikoz aztertzea gizarte-aurreiritzien ondorioak, eta aurreiritziek sorrarazten dituzten arazoez eta aurreiritziak jasaten dituzten pertsonengan dituzten ondorioen gainean hausnartzea.
- Gizarte-aurreiritziek sorrarazten dituzten arazoak aztertzen ditu.
 - Gizarte-ingurune hurbileko pertsonentzako gizarte-aurreiritzien ondorioak azaltzen ditu, behar bezala arrazoituta.
 - Ingurune hurbilean detektatutako gizarte-aurreiritziak kritikoki epaitzen ditu, eta ondorioak sormenez adierazten ditu.
 - Kasu jakin batetik abiatuta, aurreiritziak gainditzearen aldeko mintzaldi labur bat lantzen du.
12. Talde-giroa hobetzen laguntzea, lankidetzan jardutea eta errespetuzko harremanak lantzea.
- Aktiboki parte hartzen du talde-dinamiketan.
 - Ikaskideen onarpena lortzen du.
 - Afektu-trukean eta elkarrekiko konfiantzan oinarritutako harreman emozional adiskidetsuak ezartzen eta mantentzen ditu.
 - Adiskidetasunaren ezaugarriak azaltzen ditu sormenezko istorioen bidez.
 - Ikasteko laguntza eskaini eta jasotzeko prestasuna agertzen du.
 - Talde-lanean arauak errespetatzen ditu.

LEHEN HEZKUNTZAKO 2. ZIKLOA

1. Arazoak lankidetzaren bidez konpontzea, jarrera irekia izanda eta ikuspegiak eta sentimenduak partekatuta.
 - Konfiantza-harremanak ezartzen ditu berdinekin eta helduekin.
 - Proiektuak garatzen eta arazoak konpontzen ditu lankidetzan.
 - Proiektu baten arrakasta-maila ebaluatzen du.
 - Ikasgelako interakzio sozialean gainerakoekiko jarrera irekia agertzen du eta ikuspuntuak eta sentimenduak partekatzen ditu.
 - Bakarka egindako informazioa eta zereginak ikaskideekin partekatzen ditu.
2. Bizikidetzara-arauak proposatzea, eratzea eta betetzea, eta elkarrizketa eta bitartekotza baliatzea gatazkak eraldatzeko.
 - Bizikidetzara-arauak errespetatzen ditu, eta taldean giro ona lortzen laguntzen du.
 - Bere ingurune hurbileko gatazka-egoera deskribatzen du, eta estrategia konstruktiboak erabiltzen ditu konponbideak edo alternatibak bilatzeko.
 - "Arau" kontzeptua azaltzen du.
 - Elkarreragin sozialeko guneetan bizikidetzara-arauak ezartzeko beharra argudiatzen du.
 - Ikastetxeko arauak lantzen parte hartzen du.
 - Bitartekotzaren faseei jarraitzen die egoera errealetan eta simulazioetan.
 - Hizkera positiboa erabiltzen du pertsonen arteko harremanetan pentsamenduak, asmoak eta iritziak komunikatzeko.
 - Gatazkan dauden aldeen emozioak, sentimenduak, pentsamendu posibleak eta ikuspuntuak aztertzen ditu.
3. Diskurtsoan eta jarreran gizarte-erantzukizuna eta -elkartasuna eta justizia soziala barneratzea, hausnartzeko, laburbiltzeko eta egituratzeko gaitasunak erabiliz.
 - Elkartasuna agertzen du bere ingurune hurbilean.
 - Gizarte-erantzukizunaren eta justizia sozialaren zentzua arrazoitzen du.
 - Desoreka-egoerak eta bidegabekeriak hobetzeko ekintzak proposatzen ditu bere ingurunean.
 - Gizarte-desberdintasunak identifikatzen eta kritikoki aztertzen ditu.
 - Bere inguruneko bidegabekeriei buruzko katalogo labur bat eta haiei aurre egiteko hainbat proposamen lantzen ditu taldean.
4. Dilema moralak ebaztea, kultura-desberdintasunak eta bestelako desberdintasunak hautemateko.
 - Dilema moral bat zer den adierazten du.
 - Eguneroko jarreraren kasu zehatzei buruzko judizio moralak egiten ditu.
 - Dilema moralak aztertzen eta ebazten ditu egoera erreal eta simulatuetan.
 - Kultura-desberdintasunen inguruko aurreiritziei lotutako dilema moralak ebazten ditu.
 - Kultura-, etnia- eta arraza-desberdintasunak onartzeko jarrerak sustatzen ditu publikoki.
 - Desgaitasuna duten ikaskideen onarpena adierazten du, eta beharrezkoa den laguntza ematen die.
5. Balio-sistema propioa eratzea, ikaslearen eskubideak eta betebeharrak bere eginez, judizio moralak eginez, eta dilema moralak ebartziz, kasu praktikoen bidez.
 - Ikasleen eskubideak eta betebeharrak ezagutzen eta errespetatzen ditu.

- Inguruneko eskola-egoeren judizio moralak egiten ditu.
 - Hainbat balio pertsonaletan oinarrituta justifikatzen ditu bere jardunak (duintasuna, askatasuna, autoestimua, norberarenganako konfiantza eta arazoei aurre egiteko gaitasuna).
 - Eskolako eta ingurune hurbileko gertaeretan oinarritutako dilema moralak aztertzen eta lantzen ditu.
 - Bere jokabidearekin bat datorren diskurtso moral bat eraikitzen du.
6. Eskubide-berdintasunaren aldarrikapena errespetatzea, inor ez diskriminatzea bere jaiotzarengatik, arrazarengatik, generoarengatik, orientazio afektibo-sexualarengatik, erlijioarengatik, iritziarengatik edo beste edozein ezaugarri pertsonal edo sozialarengatik, eta ikuspegi horrekin jokatzeko gaitasuna.
- Giza eskubideen izaera unibertsalak argudiatzen ditu.
 - Diskriminazio-gertakariak aztertzen ditu: tratu txarrak, gutxiengo etikoen bazterkeria, kontzentrazio-esparruak, holokaustoa, gaixotasunagatik segregazioa eta abar.
 - Ikuspegi kritikoz epaitzen ditu hurbileko bereizkeria- eta diskriminazio-kasuak; bereziki, LGBT kolektiboek lotuta, generoarekin eta orientazio afektibo-sexualarekin zerikusia dutenak.
 - Eskubide-berdintasunari buruzko EAEko araudi orokorra (Arartekoa, indarkeria matxistaren aurkakoa, etab.) eta Hezkuntza Sailarena (hezkidetzak, bizikidetzak, inklusibitatea, etab.) laburbiltzen ditu.
 - Aurreiritziak identifikatzen ditu, eta estereotipoen erabileraren ondoriozko gatazkak aztertzen ditu eskola-testuinguruan.
 - Ikastetxeko zein adiskideen inguruneko diskriminazio-egoeren aurrean jarduteko neurriak aztertzen eta proposatzen ditu.
 - Ikastetxean, udalerrian eta EAEn bidegabekeria-egoerak salatzen dauden bideak deskribatzen ditu.
7. Adierazpen- eta iritzi-askatasunerako eta pentsamendu-, kontzientzia- eta erlijio-askatasunerako eskubideak babestea ezinbestekoa dela adieraztea, eta horien gaineko azterketa- eta laburpen-lanak egitea.
- Adierazpen askea balioesten eta errespetatzen du.
 - Norberarenaz bestelako iritziak interpretatzen eta onartzen ditu.
 - Kultura eta erlijio batzuk kultura eta erlijio horietako pertsonen pentsamendu motekin erlazionatzen ditu.
 - Pertsona horien onarpena adierazten du.
 - Adierazpen- eta iritzi-askatasunerako eta pentsamendu-, kontzientzia- eta erlijio-askatasunerako eskubideei buruzko ondorioak aztertzen, hausnartzen eta adierazten ditu.
8. Hauren eskubideak zer garrantzitsuak diren jakitea, egoera errealak aztertzea, eta gizartearen nesken eta mutilen arteko eskubide-berdintasuna errespetatzea.
- Hauren oinarritzko eskubideak azaltzen ditu.
 - Haur orok laguntza jasotzearen garrantzia justifikatzen du.
 - Hauren esplotazioaren eta trafikoaren ondorioak arrazoitzen ditu.
 - Eskubideen eta betebeharren arteko erlazioa azaltzen du hitzez.
 - Kritikoki balioesten ditu hauren eskubideen urraketei buruz Interneten agertzen diren egoera errealak.
 - Sorkuntza libreko lanen bidez azaltzen ditu familian zein eskola-komunitatean zereginak eta ardurak esleitzearen sexuaren arabera egiten diren desberdintasunen inguruko azterketa kritikoaren ondorioak.

9. Gogoz parte hartzea gizartean eta gizonen eta emakumeen eskubide-berdintasuna eta ardura partekatuak balioestea.
 - Ikuspegi kritikoz epaitzen ditu gizonen eta emakumeen aukera-berdintasuna bortxatzen duten jarrerak.
 - Beste sexuko pertsonekin lankidetzan jarduten du hainbat eskola-egoeratan.
 - Hainbat jarduera mota egiten ditu, generoa kontuan hartu gabe.
 - Euskal gizarteko emakumeen eta gizonen arteko eskubide-berdintasunari buruzko ikerketa bat egiten du.
 - Genero-diskriminazioa esanbidez baztertzen du.
10. Gizonen eta emakumeen eskubide berberak dituztela eta etxeko lanetan eta familiaren zaintzan ardura bera dutela balioestea, eskubide eta ardura horiek betetzea, eta horiek guztiak hausnarketa eginez, laburtuz eta egituratuz arrazoitzea.
 - Argudioak emanez azaltzen du gizonen eta emakumeen arteko eskubide-berdintasuna eta etxeko lanetan eta familiaren zaintzan duten erantzunkidetasuna balioestearen garrantzia.
 - Gizonen beste pertsonak zaintzen eta etxeko zereginetan izaten duten parte-hartzeari buruzko datuak biltzen ditu, eta ondorioak ateratzen ditu.
 - Genero-desberdintasunak harreman afektiboetan dituen ondorioei buruz eztabaidatzen du.
 - Elkarrizketa erabiltzeko eta zereginak berdintasunean oinarrituta bere gain hartzeko aukera balioesten du harreman afektiboetan sortzen diren gatazkak konpontzeko.
 - Errespetua eta genero-berdintasuna islatzen ditu bere jokabidean.
11. Balio-sistema propioa eratzea, besteren aukerak errespetatzen dituen, eta eskubide unibertsalean oinarritutako judizio moralak egitea.
 - Kritikoki epaitzen ditu hainbat egoeratako balio inplizituak, gizarte demokratiko bateko bizitza osatzen duten balioei jarraiki.
 - Oinarrizko eskubide horien zehaztapen errealari buruzko judizio moral sinpleak egiten ditu.
 - Hurbileko ingurunean ongizatean parte hartzen du, oinarrizko eskubide eta betebeharren erabileran oinarrituta.
 - Besteen eskubideekiko errespetua bere jokabidearen funtsezko elementutzat hartzea.
 - Beretzat funtsezkoak diren balioak azpimarratzeko saiakera labur egiten du, eta egindako aukera argudiatzen du.
12. Demokraziaren ezaugarri bereizgarriak ezagutzea eta adieraztea, eta balio zibikoek euskal gizarte demokratikoan zer-nolako garrantzia duten jakitea.
 - Euskal bizikidetzaren demokratikoaren ezaugarri bereizgarriak adierazten ditu.
 - Balio zibikoek gizarte demokratiko batean duten garrantzia argudiatzen du.
 - Euskal erakundeetan parte hartzeko mekanismoak aipatzen ditu.
 - Ikastetxean parte hartzeko moduak proposatzen eta praktikan jartzen ditu.
 - Herritarren balioei buruzko Eusko Jaurlaritzaren eta Arartekoaren dokumentuak aztertzen ditu, eta balio demokratikoetan oinarrituta balioesten ditu.
 - Herritarrek gizartearen onurarako egin beharreko ekarpena ulertzen, balioesten eta idatziz azaltzen du.
 - Zergek herritarren bizi-kalitatea hobetzen duten gizarte-baliabideak emateko betetzen duten funtzioa azaltzen du.
 - Zergak ez ordaintzearen ondorioei buruzko sormenezko produkzioak egiten ditu.

13. Natura-ondasunak arduraz erabiltzea eta ingurumenaren kontserbazioan laguntzea, gertaerak ulertuz eta interpretatuz, arrazoiak aztertuz eta ondorioak aurreikusiz.
- Inguruan duen naturarekiko interesa agertzen du.
 - Ondasun naturalak kontserbatzeko arrazoiak azaltzen ditu.
 - Ondasun naturalen erabilera egokian parte hartzeko ekimenak proposatzen ditu, eta arrazoiak azaltzen ditu.
 - Gizakiak ingurunean duen esku-hartzearen arrazoiak eta ondorioak aztertzen eta azaltzen ditu.
 - Oreka ekologikoa babestu eta berreskuratzeko eta ingurumena kontserbatzeko portaerak argudiatzen ditu.
 - EAEko Agenda 21 programari buruzko informazioa biltzen du.
 - Energia-baliabideen mugaz jabetzen da, eta energia-iturriak agortzearen ondorioak azaltzen ditu.
 - Energia-iturri jakin batzuen neurritz kanpoko erabileraren ondorioak ikertzen ditu.
 - Osasunerako eta bizi-kalitaterako kutsatu gabeko airea behar dela azaltzeko sormenezko lanak egiten ditu.
 - Giza jarduera kutsatzaileak baztertzeko argudioak azaltzen ditu grafikoki.
14. Teknologia berriak eta haiek informaziorako eta jakintzarako duten ahalmena erabiltzea, ingurune seguruetan balio sozial eta zibikoak garatzeko.
- Teknologia berriak etikoki erabiltzen ditu.
 - Badaki teknologia berriak segurtasunez erabiltzen.
 - Ingurune digitaleko edukiak kritikoki aztertzen eta epaitzen ditu.
 - Datuak babesteko protokoloak betetzen ditu.
 - Ciberbullyngaren ezaugarriak aipatzen ditu.
 - Ciberbullyng-kasu errealean bat aztertzen du.
 - Esplicituki baztertzen du ciberbullyng-prozesuen inguruko ekintza mota oro, baita pasibotasuna ere.